

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Brave New Justice?

Een spook waart door juristenland, het spook van de artificiële intelligentie. In tegenstelling tot wat we allemaal spontaan denken, is dat spook niet meer van de jongsten. Al in de achttiende eeuw werd intensief nagedacht over grenzen en mogelijkheden van een buitenmenselijk brein, o.m. door de Britse denker Edmund Burke en zijn Franse kompaan Antoine de Rivarol. Praktische toepassingen waren toen nog niet aan de orde, maar zijn vandaag werkelijkheid geworden.

Grof geschetst zijn er drie niveaus waarop recht en artificiële intelligentie, en eigenlijk technologie in het algemeen, kunnen interfereren. Op het microniveau gaat het vooral om comfort: welke vervelende taken zullen we niet langer zelf moeten uitvoeren, maar kunnen we toevertrouwen aan computers, robots en andere toegewijde dienaren? Op dit terrein tiert de milde *science fiction* welig, en blijkt iedereen een lijst van rottaakjes te hebben opgesteld die dringend afge-stoten moeten worden.

Als het om het mesoniveau gaat, hebben we echter merkkelijk minder zin om af te stoten. Menig juridisch professioneel is beducht voor de gevolgen van de technologische evolutie. Gaat de toepassing van artificiële intelligentie er misschien toe leiden dat de technologische helpers ons niet enkel verlossen van rottaken, maar ook van de kern van ons handelsfonds? Rolt een contract, een vonnis, een advies ... straks uit de computer, zonder dat er nog een jurist aan te pas komt? Zeker

in een land met een bovengemiddelde aanwezigheid van juridische dienstverleners is enig onbehagen, om niet te zeggen angst, begrijpelijk. Of die ook onvermijdelijk is, is een andere vraag. Zal deze evolutie niet net ruimte maken voor nieuwe vormen van dienstverlening, voor meer maatwerk, vertrekkende van modellen en sjablonen? Of moeten we net het omgekeerde verwachten, verschraling van het aanbod en standaardisering van de producten?

De meest fascinerende vragen rijzen echter op het macroniveau. Wat zal de technologie veranderen aan het recht, veel meer dan aan de juristen? Nogal wat reflectie over de toepassing van artificiële intelligentie op het recht is ontstaan in een rechtssysteem dat relevant verschilt van het onze en sterk inzet op precedentwerking. Technologische toepassingen maken het daar mogelijk om een meer volledig overzicht te krijgen van die precedents, en kunnen rekening houden met de impact van allerlei factoren. Zo dragen ze bij tot de voorspelbaarheid van nieuwe uitspraken en dus ook tot de rechtszekerheid.

Dat is een zeer goede zaak, maar ons rechtstelsel is de jongste jaren in een heel andere richting geëvolueerd. Een flexibele samenleving werkt bij voorkeur ook met een flexibel recht, en daarbij kan het gebruik van open normen, die naar omstandigheden kunnen worden ingevuld door degenen die het recht moeten toepassen, een nuttige rol spelen. Nieuw is dat fenomeen trouwens geenszins, want de *bonus pater familias* is nog een stuk ouder dan het spook van de artificiële intelligentie.

Terwijl het nog doenbaar lijkt om uit precedents af te leiden wat in welke omstandigheden verwacht mag worden van een goede huisvader, ligt die oefening een stuk moeilijker als het erom gaat te beoordelen wat billijk is. En laat nu net die billijkheid de brug bouwen tussen het geldende recht en het heersende rechtvaardigheidsgevoel, en bijgevolg een belangrijke factor zijn in het behoud van het draagvlak voor dat recht. Het is maar een voorbeeld uit vele, maar het valt niet te ontkennen dat technologische mogelijkheden bewust of onbewust ook ons rechtsdenken wijzigen. Wie deze vragen uit de weg gaat, gaat onzorgvuldig (nog zo'n open norm ...) om met de actuele evoluties, zowel van recht als van techniek.

Over deze en andere vragen organiseerde de Vlaamse Juristenvereniging op dinsdag 21 mei j.l. een colloquium onder de licht provocerende titel «Brave New Justice». Geen snufjesbeurs, maar een gedachtewisseling over de gedaanteverandering die het recht kan en zal ondergaan op basis van de wijzigende technologische mogelijkheden. Op andere terreinen, inzonderheid het medische, is hiermee al meer ervaring opgedaan, zodat het jammer zou zijn om niet even die richting uit te kijken. Na een inleiding door dr. Tom Tuytten volgde een debat met Paul Danneels van FedNot, Matthias Dobbelaere-Welvaert van De Juristen, rechter Jelle Flo en Johan van Driessche van de Orde van Vlaamse Balies.

Frank Judo
Voorzitter

Vlaamse Juristenvereniging